

Десетилетия по-късно по време на Чирпанския панаир (провежда се в началото на м. септември всяка година) на мерата се събират различни цигански групи – тракийски калайджии, сепетчии (кошничари), копанари, мечкадари, бургуджии, гребенари. Всяка заема различно място на поляната и не се смесват помежду си. “Те башка и ние башка. Всеки си правеше свой алан – подреждахме палатките в кръг, като каруците оставаха по средата” разказва наша респондентка от групата на тракийските калайджии (ж., 69 г., Старозагорско).

Колоритната външност на циганите/ ромите също винаги привлича вниманието. За телесната визия на младите циганки обикновено се дават позитивни, с един специфичен, предимно сексуален привкус оценки, а за старите – негативни. „Циганките в младостта си са твърде хубави, грациозни и откриват природна кокетерия; в ранна възраст те се женят, но и остаряват бързо, преждевременно”. „Между младите циганки често се падат хубави жени със слабо мургаво или почти бяло лице” (СБНУ 1891: 38; Кънчов 1900: 116). По-мургави или по-свети, чудни красавици, стройни, изящни, с големи пламтящи очи, с красиви ориенталски черти или хроми старици, те не са единен расово-биологичен тип. „От тази единствена по рода си раса от хора, обитаваща всяка европейска страна, и тук има същите смугли лица и странен език” (анонимен пътешественик, 1794 г.). През 1818 г. Уйлям Макмайкъл забелязва по долното течение на р. Янтра “няколко малки села, заселени изцяло с тъмни, мургави цигани” (Тодорова 1987: 361; 552). Това са само част от впечатленията на англичани, пътешествали из Османската империя и минали в различно време през българските земи. Описанието е доста пестеливо, но то се допълва с подробностите, дадени от австрийците Кемпелен и капитан Шад през 1740 г. „Циганите... от дълго време населяват тези земи... жените... косите си завиват на кок с малка превръзка, към която прибавят и стара кърпа. Видът им не е съвсем некрасив, само че са с по-тъмен от нашия цвят”. „Те бяха две разпуснати моми от племето на тази нещастна чергарска нация, която във Франция обикновено наричат „египтяни” (цигани). Впрочем, те не бяха толкова отвратителни както би могъл да си помисли някой под впечатлението, което създавам за тях, казвайки че бяха египтянки... най-хубаво облечени и с по-черна външност от всички мюсюлмански жени, които се срещаха из тези краища... По-голямата и съвсем бяла, по-хубава от другата...” (Йонов 1979: 303; 363-364). Сто и тридесет години по-късно чехът Йозеф Тоужимски дава своя оценка: „...млада циганска девойка с красиви ориенталски черти рови в сметта, тъпче я с ръце в чувал... Циганските девойки макар и мохамеданки, не ходят забулени с изключение на косите си, те не крият твърде ревностно своите прелести. Разцветът на хубостта им е от 13 до 16 годишна възраст, на 20 години вече изглеждат стари” (Киселинчева 1984: 154).

ЕВГЕНИЯ И. ИВАНОВА • ВЕЛЧО КРЪСТЕВ